

Beginnend *Bijbellezen*

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

20. Jakobs angst voor Esau en strijd met een engel

Lezen: Genesis 32:1-33:20

Jakob probeert Esau mild te stemmen

Toen Jakob besloot te vertrekken bij Laban, zat hij voor zijn gevoel tussen twee vuren. Laban was niet meer zo vriendelijke tegen hem en Jakob was er niet gerust op wat Laban zou doen. Dus blijven was geen optie. Teruggaan naar zijn vader betekende een nog groter gevaar, want hij was daar weggegaan omdat Esau hem wilde doden. Was Esau nog steeds zo boos op hem? En wat zou hij doen als Jakob opeens weer thuiskwam? Gelukkig was de zaak met Laban goed afgelopen. Nu die met Esau nog...

Op een dag laat God Jakob, net als bij Bethel, zien dat Hij hem beschermt. Als hij langs de karavaanroutes steeds verder naar het zuiden trekt, en niet ver meer van de Jordaan is, ziet hij op een dag engelen van God op de weg vóór hem. "Een leger van God!" roept hij uit. Dat geeft hem moed. Hij besluit enkele van zijn knechten naar zijn broer te sturen, om tot hem te zeggen: "Uw dienaar Jakob laat u weten dat hij een tijdlang bij Laban heeft gewoond en pas nu bij hem is weggegaan. Hij heeft daar runderen, ezels, schapen en geiten in bezit gekregen, en ook slaven en slavinnen. Deze boodschap laat hij aan u, zijn heer, overbrengen in de hoop dat u hem goedgezind zult zijn." Jakob wil Esau dus mild stemmen door zich nederig op te stellen, en niet als de belangrijkste van de familie na hun vader. Hij was dat wel, want Esau had hem het eerstgeboorterecht 'verkocht', en Jakob had de eerstgeboortezegen van hun vader ontvangen. Maar als zijn knechten terugkomen slaat de schrik Jakob om het hart en breekt het angstzweet hem uit. Want als zij hem vertellen dat zij Esau hebben gesproken en dat hij naar hem onderweg is met vierhonderd man, trekt hij, vanuit zijn angst, meteen de voor hem ergste conclusies.

Jakob denkt na hoe hij, bij een aanval, de schade kan beperken. Hij besluit zijn hele stoet op te splitsen in twee groepen. Op die manier hoopt hij in ieder geval het deel van zijn bezit dat hij het liefst heeft kan behouden: "Als Esau op het ene kamp afkomt en daar alles doodt, kan het andere kamp

tenminste nog ontkomen." Maar hij weet ook dat hij wel allerlei slimigheidjes kan bedenken, maar dat de kans klein is dat als Esau de ene groep doodt, de andere kan ontkomen. Ze komen namelijk niet snel vooruit met runderen en lammetjes en geitjes. Daarom bidt hij tot God om Zijn redding uit de nood. Iets dat altijd het beste is, want God zorgt voor zijn kinderen. Daarom liet Hij Jakob ook Zijn engelen zien, die, zonder dat hij het wist, met hem meetrokken. "God van mijn voorvader Abraham, God van mijn vader Isaäk, HEER, die tegen mij gezegd heeft: 'Ga terug naar je land, naar je familie, Ik zal jou voorspoed geven', ik ben alle weldaden en al de trouw die u aan mij, uw dienaar, bewezen hebt niet waard. Met alleen mijn stok ben ik indertijd de Jordaan hier overgestoken, en nu kan ik mijn mensen zelfs over twee kampen verdelen. Ik smeed U, red mij uit de handen van Esau, mijn broer, ik vrees dat hij ons zal aanvallen en mij en iedereen zal doden, ook de kinderen en hun moeders. U hebt immers zelf gezegd: 'Ik zal jou grote voorspoed geven en veel nakomelingen, ze zullen zo talrijk zijn als zandkorrels aan de zee – niet te tellen zullen ze zijn'." Hij doet dus een beroep op God op basis van twee dingen: God heeft hem gezegd terug te gaan naar huis, en Hij heeft hem veel nakomelingen beloofd. Wat voor zin zou het hebben hem naar huis terug te laten gaan als zij allen door Esau worden gedood, en hoe kunnen Gods belofte dan vervuld worden?

Maar zoals wij mensen zijn, bidden wij wel of God wil helpen, maar voor de zekerheid helpen wij Hem daarbij een handje. Zo ook Jakob. In de nacht ligt hij te piekeren wat hij verder nog kan doen. Dan komt het plan bij hem op Esau een geschenk te sturen. Uit zijn kudde kiest hij tweehonderd geiten en twintig geitenbokken, tweehonderd schapen en twintig rammen, veertig koeien en 10 stieren, twintig ezelingen en tien ezelshengsten, dertig kamelen met hun veulens. Stel je eens voor: tegenwoordig zou de hoeveelheid van elk van de genoemde diersoorten al een heel bezit zijn... Dus het was echt een groot geschenk. En hij zal daarbij ook nog wel het beste dat hij had hiervoor hebben uitgezocht! Het zegt ook iets over hoeveel vee hij had, want hij zal misschien een tiende tot maximaal de helft van zijn vee aan Esau hebben willen geven. Hij stuurt al die dieren niet in één keer naar Esau. Elke diersoort krijgt een herder en als de eerste herder met, zeg, de geiten is vertrokken, wacht Jakob enkele uren voordat hij de tweede herder met dieren op weg stuurt. En hij vraagt ze erop te letten dat zij flink afstand van elkaar houden. Elke herder krijgt de opdracht: "Als je mijn broer Esau tegenkomt en hij vraagt je bij wie je hoort en waar je heen gaat, en van wie de dieren zijn die je voor je uit drijft, dan moet je zeggen: 'Ik hoor bij uw dienaar Jakob, en dit is een geschenk dat bestemd is voor zijn heer, voor Esau. Jakob komt zelf achter ons aan'." Zijn bedoeling is Esau mild te stemmen en dan zelf naar hem toe te gaan, in de hoop dat hij hem dan welwillend zal ontvangen. Dit lijkt op het oog een goed idee, maar de zwakte is dat niemand hem kon vertellen hoe Esau reageerde.

Die nacht blijft Jakob met zijn vrouwen en kinderen in het kamp. Maar midden in de nacht besluit hij hen met al zijn bezittingen, vee, slaven en slavinnen naar de overkant van het riviertje de Jabbok te brengen. Zelf echter blijft hij alleen achter in het kamp. Waarom vertelt de Bijbel niet. Misschien wilde hij in eenzaamheid bidden en nadenken.

De ontmoeting met een engel

Diezelfde nacht komt er een 'man' bij hem. De Bijbel vertelt niet wat er precies gebeurde. Probeerde die 'man' hem tegen te houden? Er ontstaat een worsteling, waarin beiden elkaar in hun greep proberen te krijgen en houden. Die duurt urenlang, en als het licht wordt is er nog altijd geen winnaar. De 'man' ziet echter dat hij het niet gaat winnen van Jakob, en slaat hem op zijn heupgewricht, waardoor die ontwricht wordt. Hierdoor is Jakob zijn verdere leven mank. Jakob houdt de 'man' echter stevig in zijn greep, tot die hem vraagt hem te laten gaan. Maar Jakob heeft kennelijk intussen begrepen dat deze 'man' geen gewone man is, maar een engel. Hij zegt tegen hem: "Ik laat u niet gaan tenzij u mij zegent." Het antwoord is heel wonderlijk. De 'man' vraagt Jakob naar zijn naam. En als Jakob hem die noemt, zegt de 'man': "Voortaan zal je naam niet Jakob zijn maar Israël, want je hebt met God en mensen gestreden en je hebt gewonnen." Jakob betekent bedrieger, maar Israël strijder met God. Dan wil Jakob weten met wie hij nu eigenlijk heeft gestreden en vraagt op zijn beurt de 'man' naar zijn naam. Maar die stelt hem de wedervraag: "Waarom vraagt u naar mijn naam?" Jakob weet toch dat hij een engel is van de God van zijn grootvader Abraham en zijn vader Isaäk? Hij zegent Jakob en verdwijnt.

In het boek van de profeet Hosea wordt herinnerd aan deze strijd, en krijgen we iets meer te horen over Jakobs reactie, als hij begrijpt dat hij met een engel van God heeft gestreden: "Al in de moederschoot heeft hij (Jakob) zijn broer beetgenomen, en in de kracht van zijn leven worstelde hij met God. Hij worstelde met een engel en overwon; onder tranen smeekte hij hem om een gunst (om genade)." Waarom smeekte hij om genade? "Want" zei hij "ik heb oog in oog met God gestaan en ben toch in leven gebleven." Want de engel die hem mank maakte, had hem ook kunnen doden. Hij leefde dus nog door de genade van God.

Zijn hele leven lang was Jakob een worstelaar. Hij wist wat hij wilde hebben en deed heel veel moeite het ook te krijgen. Eerst probeerde hij het op eigen kracht en, nog veel erger, door bedrog. Nu worstelde hij urenlang met een engel met zijn lichamelijke kracht. Maar evenals hij de engel op die manier niet kon overwinnen, heeft hij moeten leren dat hij zo ook voor Esau niet veilig zou zijn. Hij moest op God vertrouwen, op de kracht van smeking en gebed. Jakobs worsteling met de engel was dus het keerpunt in zijn leven. Hij moest voortaan niet op zichzelf vertrouwen maar op de Here. Zijn mankheid vertelde hem elke dag dat hij moest buigen voor God.

Esau is blij Jakob weer te zien

Als Jakob bij zonsopkomst de Jabbok oversteeft, ziet hij in de verte een grote groep mannen aankomen. Dat moet Esau met zijn vierhonderd man zijn, denkt hij. Snel deelt hij zijn gezin in kleine groepjes in: de bijvrouwen Bilha en Zilpa gaan met hun kinderen voorop, dan volgt een groepje van Lea met haar kinderen, en daarachter Rachel en Jozef. Zelf gaat hij hen allen voor. Uit deze indeling is te zien wie zijn geliefde vrouw en geliefde zoon is.

Als Jakob dicht bij Esau is gekomen buigt hij zich zevenmaal diep voorover. Maar alle angst blijkt ongegrond... Esau rent Jakob tegemoet, sluit hem in de armen, en kust hem. Beide huilen van vreugde elkaar weer te zien. Esau vraagt hem wie hij allemaal bij zich heeft, en Jakob stelt hem zijn vrouwen en kinderen voor, met de woorden: "Dat zijn de kinderen die God in zijn goedheid aan mij, je dienaar, heeft geschonken." Om beurten gaan de vrouwen met hun kinderen naar Esau, buigen voor hem en gaan weer achter Jakob staan.

Na deze begroeting zegt Esau: "Vertel me nou eens "Wat is de bedoeling van die hele schare die ik ben tegengekomen?"" Als Jakob hem vertelt dat dit als geschenk was bedoeld om hem gunstig te stemmen, zegt Esau dat hij al genoeg bezit en dat Jakob het maar zelf moet houden. Maar dit wil Jakob niet. Hij vergelijkt zijn ontmoeting met Esau als die met de engel: "Als je mij goedgezind bent, neem dat geschenk dan alsjeblieft van mij aan, want oog in oog staan met jou is niets anders dan oog in oog staan met God, en toch ontvang je mij welwillend." Met andere woorden: Esau had Jakob kunnen doden, maar hij heeft het, net als de engel van God, niet gedaan. Om die genade dringt Jakob aan: "Neem toch aan wat ik je heb laten brengen en waarmee God mij heeft gezegend, want God is mij goedgezind geweest en ik heb meer dan genoeg." Dus Jakob laat Esau delen in wat hem beloofd was in de eerstgeboortezegen. Zo erkent hij zijn bedrog en maakt hij het weer goed. En omdat Jakob zo bij hem aandringt, neemt Esau het tenslotte aan.

Als Esau dan voorstelt samen verder te trekken, wijst Jakob dat af. Hij moet ervoor zorgen dat hij en zijn gezin apart blijven van anderen. Ook het aanbod om enkele mannen ter bescherming bij Jakob te laten wijst hij af. God die hem tot hier gebracht heeft zal hem beschermen en brengen waar Hij hem wil hebben. Dus vertrekt Esau met zijn mannen naar zijn woonplaats. Jakob trekt verder naar een plaats waar hij een huis bouwt en hutten voor zijn vee. Vanwege die hutten wordt die plaats Sukkot genoemd.

Na enige tijd gaat hij weer verder en komt bij de plaats waar zijn grootvader Abraham woonde: Sichem. Daar bouwt hij een altaar dat hij "de God van Israël is God" noemt.

J.K.D.